

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

3'üncü Toplantı

21 Ekim 2020 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Lütfi Elvan'ın, Komisyonunda bu sene gerçekleştirilecek bütçe görüşmelerine; dünyada etkili olan salgın nedeniyle toplantı öncesinde birtakım ilave tedbirler aldıklarına; TBMM Başkanı Mustafa Şentop ile yaptıkları görüşmelerde, bu yıl bütçe müzakerelerinin daha geniş ve tavan seviyesi yüksek olan TBMM Tören Salonu'nda gerçekleştirilmesini kararlaştırdıklarına ilişkin açıklaması

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi'nin (1/280) Komisyonunda görüşülme usul ve esaslarına ilişkin görüşme

IV.- SUNUMLAR

1.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın, 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) hakkında sunumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

3'üncü Toplantı

21 Ekim 2020 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 14.34'te açıldı.

Komisyon Başkanı Lütfi Elvan, Komisyonunda bu sene gerçekleştirilecek bütçe görüşmelerine; dünyada etkili olan salgın nedeniyle toplantı öncesinde birtakım ilave tedbirler aldıklarına; TBMM Başkanı Mustafa Şentop ile yaptıkları görüşmelerde, bu yıl bütçe müzakerelerinin daha geniş ve tavan seviyesi yüksek olan TBMM Tören Salonu'nda gerçekleştirilmesini kararlaştırdıklarına ilişkin açıklama yaptı.

2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi'nin (1/280) Komisyonunda görüşülme usul ve esaslarına ilişkin görüşme yapıldı.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay tarafından, 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 16.07'de toplantıya son verildi.

21 Ekim 2020 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.34

BAŞKAN: Lütfi ELVAN (Mersin)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Sayın Bakan Yardımcımız, Sayın Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın çok değerli bürokratları, yazılı ve görsel basınıımızın çok değerli temsilcileri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 3'üncü Birleşimini açıyorum. (*)

Gündemimizde (1/281) esas numaralı 2021 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ve (1/280) esas numaralı 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız tarafından Komisyonumuza sunuşu bulunmaktadır.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Lütfi Elvan'ın, Komisyonunda bu sene gerçekleştirilecek bütçe görüşmelerine; dünyada etkili olan salgın nedeniyle toplantı öncesinde birtakım ilave tedbirler aldıklarına; TBMM Başkanı Mustafa Şentop ile yaptıkları görüşmelerde, bu yıl bütçe müzakerelerinin daha geniş ve tavan seviyesi yüksek olan TBMM Tören Salonu'nda gerçekleştirilmesini kararlaştırdıklarına ilişkin açıklaması

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Sayın milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın sunumuna geçmeden önce, bu sene gerçekleştireceğimiz bütçe görüşmeleriyle ilgili kısa bir bilgi vermek istiyorum.

Malumlarımız olduğu üzere, bütçe müzakereleri Plan Ve Bütçe Komisyonumuzda yaklaşık bir aylık sürede, oldukça yoğun bir tempoda ve ardi ardına devam eden toplantılarla gerçekleştirilmektedir.

2019 yılı sonunda, sadece ülkemizde değil tüm dünyada etkili olan Covid-19 salgını nedeniyle biz de birtakım ilave tedbirler aldık. Yapılan değerlendirmelerde, görüşmelerin mevcut Komisyon salonumuzda veya farklı bir salonda yapılması, görüşmelerin online bir sistem üzerinden yapılması gibi bazı alternatifleri kapsamlıca değerlendirdik. Sayın Meclis Başkanımızla da yaptığımız görüşmeler neticesinde, bu yıl bütçe görüşmelerinin mevcut Komisyon salonuna göre daha geniş ve tavan seviyesi yüksek olan, şu anda bulunduğumuz tören salonunda gerçekleştirilmesini kararlaştırdık.

Tören salonuna, milletvekillerimiz ve bizlere ismi belirtilen bürokratlar dışında giriş imkânı olmayacaktır. Özellikle Covid nedeniyle biz bu önlemi almış bulunmaktayız ancak tabii, şöyle bir husus var: Milletvekillerimizin özellikle danışmanlarıyla zaman zaman iletişim içinde bulunmaları gerekiyor, salonda her zaman görevli arkadaşlarımız var, görevli arkadaşlarımızın talep etmeleri hâlinde gerekli iletişim arkadaşlarımızla sağlanacaktır ve bugünkü salona özel turnike ve giriş kartları ayarladık. Yine yan tarafta bulunan küçük salona, görüşmelerin bürokratlar tarafından, yine danışmanlarımız tarafından canlı olarak takibi amacıyla bir sistem kurduk.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Bu hususların ardından kısaca görüşme takvimine de değinmek istiyorum. 2021 yılı bütçe görüşmeleri bugün Bütçe Kanunu Teklifi ve Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Fuat Oktay tarafından Komisyona sunumuyla başlayacaktır.

Bütçe sunumundan sonra verilecek beş günlük aranın ardından, 27 Ekim Salı günü Bütçe Kanunu Teklifi ve Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin geneli ile Sayıştay Raporları üzerindeki görüşmeler gerçekleştirilecek, ardından 28 Ekim Çarşamba günü Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçesi görüşülecek ve yine dört günlük bir ara verilip 2 Kasım Pazartesi gününden itibaren takvimde yer alan kurumlarımızın bütçe ve kesin hesaplarını görüşeceğiz. Takvimde her günde bir bakanlık ve ilgili kurumları olacak şekilde planlanan programa göre görüşmeleri 24 Kasım 2020 Salı günü tamamlamay planlıyoruz.

Yine, burada belirtmem gereken başka bir husus cumartesi, pazar günleri çalışmayacağız yani pazartesi, cuma günleri arası çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Ben, şimdiden bütçe görüşmelerinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını ve inşallah, hepimiz için sağlık içinde geçmesini temenni ediyorum.

Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Oktay'a söz vermeden önce usul üzerinde söz talep eden arkadaşlarımız var.

Sayın Kuşoğlu, buyurun lütfen.

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi'nin (1/280) Komisyonunda görüşülme usul ve esaslarına ilişkin görüşme

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bütçe görüşmelerine bugün başlıyoruz, hayırlı uğurlu olmasını şimdiden diliyorum.

Usulle ilgili gerçekten önemli konular var, Sayın Başkan. Bazılarını Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcıma özellikle iletmek istiyorum, ikisi de sizinle ilgili olacak.

Bütçe, meclislerin, parlamentoların en önemli görevlerinden bir tanesidir, daha doğrusu demokrasinin doğuşuna beşiklik eden konudur bütçe konusu, vergi konusu.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Anayasa'da bir hüküm var, usulle ilgili bir hüküm; en geç 17 Ekim akşamına kadar, gecesine kadar, saat 24.00'e kadar bütçenin Türkiye Büyük Millet Meclisine teslim edilmesini öngörüyor. Ben o gün takip ettirdim, gelen giden olmadı ama öyle bir kayıt var fakat Anayasa'da yazılı bu teslimat konusu hassas olunması gereken bir konudur. Gece gelmiş, birileri tarafından teslimat yapılmış. Kim geldi? Kim aldı teslimatı? Burada basın mensupları olduğu hâlde kimse göremedi. Bu önemli bir husus, Anayasa'da da yer alıyor. Devlet olmak, devlet hassasiyeti göstermeyi gerektirir. Bu önemliydi. Kimseye haber vermeden çok gizli bir şekilde gelinip de bu işlem yapıldıysa bu doğru değildir, en azından bundan sonra bu hassasiyetin gösterilmesini dileriz. Yanlış olduğunu söylemek istiyorum. Ben, geçen yıl usulle ilgili söz aldığımda, sadece Orta Vadeli Program'ın ve Orta Vadeli Mali Plan'ın geç sunulduğunu, yeni dönemde, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçtiğimiz bu dönemde bu hassasiyetlere dikkat edilmesi gerektiğini söyledim. Bu sene zaten Orta Vadeli Plan ve Orta Vadeli Mali Program geç sunulduğu gibi, ilaveten bu konu da gündeme geldi.

Ayrıca, şöyle bir konu var: Bütçe, biliyorsunuz, 5018 sayılı Kanun'un 18'inci maddesine göre ekleriyle sunulur. O gece yani cumartesi gecesi 24.00'e kadar ekleriyle birlikte sunulması gerekirdi. Ekleriyle birlikte sunulduğu kayda alınmış ancak eklerini ben daha bugün görebildim, ekleri daha bugün bize teslim edildi, milletvekillerine daha bugün teslim edilebildi, daha bugün geldi. 17'si ve bugün 21'i yani dört gün sonra ancak gelebilmiş. Ha, şunu söyleyebiliriz: "Ya, dört gün sonra... Ne olacak?" Ee, bir süre sonra "Hiç olmasa da olur." da diyebiliriz, o zaman devlet olma niteliğini yitiririz; bunlar çok önemlidir, devlet hassasiyeti gerektirir.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, siz, bürokrasiyi de bilen, devleti de bilensiniz. Onun için şahsınıza da özel olarak bunu söylüyorum. Bu konularda hakikaten hassasiyet gösterilmesi gerekir.

Bir de şöyle bir durum var: Değerli arkadaşlarım, bütçe, bütün dünyada, Türkiye'de de öyledir, yüzyıldan beri öyle yapılıyor. Bütçe sunulduğu zaman bir geleneği vardır, bütçenin Meclise sunulması sırasında bir devlet geleneği vardır. Geçmişte Başbakan ya da Maliye Bakanı tarafından bir açıklama yapılırdı basın mensuplarına, kamuoyuna yönelik bir açıklama yapılırdı, bütçenin detayları verilirdi. Bu sefer meclislerin, parlamentoların en önemli görevi olan bütçeyle ilgili açıklamayı, biz, sadece pazar sabahı sekiz gibi Anadolu Ajansından öğrenebildik, bütçenin sunulduğunu ve çok az bir bilgiyi. Hiçbir şekilde ne Cumhurbaşkanlığından ne de Maliye Bakanlığında bununla ilgili bir açıklama yapılmadı, bir basın toplantısı yapılmadı, kamuoyuna bu konuyla ilgili bilgi verilmedi. Hâlbuki Türkiye Cumhuriyeti geleneği olan köklü bir devlettir, bu da bir gelenektir. Devletler kanunıyla, hukukuyla ve gelenekleriyle yaşar. Bu, ihmal edilmemesi gereken bir konuydu ve şu anda bütçenin sahibi yoktur desem yeridir. Kimse bu konuyla ilgili maalesef açıklama yapmadı. Geçmiş yıllarda -Sayın Naci Ağbal bu konularla ilgili gayet iyi bilir- ufak da olsa bir tören yapılırdı, gelir burada bütçe bağlanırdı, bunlar geçmişin şeyleridir. Ha, bazıları eleştirilebilir ama biz kendimize has bu konuda bir kültür geliştirebilmeliyiz, geliştirmiştik de zaten ama maalesef bu sefer bütçe sahipsiz kaldı, bir basın açıklamasıyla dahi hiç kimse duymadı.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, buyurun, tamamlayalım.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkanım, iki konu daha var, bunlar size yönelik.

Şimdi, 1 Ekimde Meclis açıldı. 1 Ekim günü bir kanun teklifi geldi, görüştük, geçen hafta cuma günü kanunlaştı biliyorsunuz, perşembe gecesi bir buçukta bitebildi. Bu hafta bir kanun teklifi daha geldi, yarın, öbür gün, belki hafta sonu yine onları görüşeceğiz. Hâlbuki bütçe görüşmeleri sırasında bizim başka kanunlarla uğraşmamamız lazım, Bütçe Kanunu başlı başına önemlidir, bütçe kanunıyla uğraşmamız lazım. Maalesef Meclis açıldığından beri bizi yoruyorsunuz, bütçe dışında her şeyle uğraştırıyorsunuz, buna sizin karşı durmanız gerekirdi. Çok acil olan kanunlar yok, daha sonraya çıkarılabilirdi bütün bunlar. Ayrıca, acil olduğunu söyleseniz de Genel Kurulda yarısı çıkarıldı onların. Hâlbuki bizim günlerce uğraştığımız burada, Genel Kurulda yarısı çıkarıldı.

Bir diğer konu, bizim hâlen kanun gereği olan Sosyal Güvenlik Kurumu, Merkez Bankası, Varlık Fonu ve Sayıştayla böyle bir toplantı yapmamız lazımdı altı ayda bir, bunları da yapmadık ve yıl sonunu bu şekilde bulacağız. Yani, kanun emri olan toplantıları da brifingleri de yapmıyoruz, çok büyük bir eksiklik var. Sayın Başkan, bunlar önemli konulardır, lütfen bu konularda daha fazla hassasiyet gösterilsin.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Katırcıoğlu, buyurun lütfen.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın vekiller, sayın Cumhurbaşkan Yardımcım ve basının değerli emekçileri, ben de Halkların Demokratik Partisinin usulle ilgili olarak eleştirilerini bir iki cümleyle de olsa toplantımızın başlamasından önce söylemek istiyorum.

Bunlardan bir tanesi yani Sayın Kuşoğlu'nun söylediği, aşağı yukarı teknik olarak baktığımızda, bütçe yapma süreciyle ilgili olarak uyulması gereken sürelerle uyulmamış olmasıyla ilgili olarak bizim de çok benzer eleştirilerimiz var.

Ayrıca, gerçekten de bütçe, hepiniz biliyorsunuz bir buçuk ay sürecek olan bir maraton gibi ve bu sürede diğer yasaların gündeme getirilmiş olması da gerçekten benim açımdan anlaşılır gibi değil. Yani bizim bütçeye yoğunlaşmamızı engelleyen bir etki ürettiği çok açık.

Değerli hazırun, ben şunu söylemek istiyorum: Biliyorsunuz, bu bütçe bundan önceki bütçelerden belli ölçüde bir farklılık içeren bütçe, buna “program bütçe” diyoruz ve program bütçe bütçeleme teknikleri açısından baktığımızda ileri bir tekniği gösteriyor fakat bu ileri tekniğin gerçekten yerine getirilip getirilmediğiyle ilgili olarak kuşkularım var. Bir iki eleştiri noktası olarak şunu söyleyeyim: Bir kere, bu performansa dayalı program bütçesi tekniği büyük ölçüde ademimerkezi ve katılımcı bir süreçten geçerek oluşması lazım. Şimdi, bu çerçevede baktığımızda, biz, iki tane sorun görüyoruz.

Bunlardan bir tanesi şu -ki biz her bütçe sürecinde bunu dillendiriyoruz- bu kadar dijital devrim yaşanan bir dünyada, biz, buradaki tartışmaların toplum tarafından izlenebilir olmasının sağlanması gerektiğini düşünüyoruz. Niye böyle düşünüyoruz? Çok açık, her parti seçilirken kendi seçmenine ilişkin olarak bazı vaatlerde bulunur. Şimdi, bu vaatlerin de somutlaştığı yer özellikle Plan ve Bütçe Komisyonudur ve bu Plan ve Bütçe Komisyonunda hangi partinin neyi savduğunu halkımızın bilmesi gerekir. Bu şeffaflığı, ademimerkeziliği böyle sağlayabiliriz diye düşünüyoruz. Dolayısıyla da bugüne kadar hep talep ettik, bugün de yine bu talebimi kayıtlara geçirmek istiyorum. Bu bütçe tartışmaları süreci şeffaf olmalı, toplumun izleyebilmesinin sağlandığı bir çerçevede olmalı.

İkinci olarak, yine çok önemsedığımız, yine bu söylediğim niteliklere ve ilkelere uygun olmak üzere, bu toplantılara bürokratların dışında sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin de katılması lazımdır, onların da görüşlerinin alınması lazımdır. Bu konuda zaman zaman Sayın Komisyon Başkanı bunu yerine getiren adımlar atmıştır ama bu salon değişikliğiyle birlikte, sanki bundan sonra sivil toplum temsilcilerinin buraya gelemeyeceği gibi bir izlenim uyandı bende, nasıl ki danışmanlarımız giremiyor aynı şekilde böyle bir... Evet, pandemi olabilir ama pandemi, sonuç olarak hepimizin hayatını ve bir araya gelmemizle ilgili formatları etkiliyor, bunu görüyoruz ama yine de belli imkânların sağlanmasına ilişkin bir adım atılmasını arzu ederdik, ediyoruz da hâlâ, Sayın Başkana da söylemiş oldum bu arada.

Dolayısıyla da özetle, bu 2021 bütçesi gerçekten milletimize, halkımıza yararlı olsun diyorum, umarım başarılı bir süreç yaşarız, birbirimizi anlamaya çalışırız çünkü biliyorsunuz, Meclisteki en önemli sorunlardan bir tanesi bizlerin birbirini anlamak konusundaki sorunları; birbirimizi anlamaktan ziyade, birbirimize nasıl karşı çıkarız çerçevesinden yaklaşan -maalesef- bir kültür oluşmuş gibi gözüküyor. Dolayısıyla, bunu da bir yerden aşan, gerçekten samimiyetle ülkenin ihtiyacı olan meseleleri konuşurken kendi parti çıkarılarımızı değil, toplumun çıkarlarını öne çıkaran bir yaklaşım içinde bu görüşmelerin geçmesini dilerim.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Katırcıoğlu.

Müsaade ederseniz bu dile getirilen hususlara yönelik Komisyon Başkanı olarak düşüncelerimi ifade etmek istiyorum.

Birincisi, bütçenin geliş tarihi. 17 Ekim Cumartesi gecesi 21.54 itibarıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuş ve hafta sonu olması nedeniyle de 19 Ekim günü de Komisyonumuza havale edilmiştir.

Bir diğer husus: Bütçe görüşmeleri esnasında bütçe teklifi dışında kanun tekliflerinin gündeme alınmaması hususu. Buna mümkün olduğu ölçüde biz riayet ettik, bunu özellikle ifade etmek istiyorum. Tabii, parti grup sözcüleriyle de ben bu konuyu paylaştım. Normalde, biz, bütçeyle ilgili sunuştan sonra bir haftalık bir süre, ara veriyoruz, buna özen gösterdik. Dolayısıyla, evet, yarın bir kanun teklifini perşembe ve cuma günü görüşeceğiz ama bakanlıkların bütçe görüşmelerine baktığımızda yedi günlük bir ara vermiş oluyoruz; üç gün yarından itibaren cumartesi, pazar, pazartesi ve bir sonraki hafta da perşembe, cuma, cumartesi, pazar olmak üzere yedi günlük bir arayı vermiş oluyoruz.

Diğer taraftan, Merkez Bankasının sunuşunu daha önce de ifade etmişim, bütçe görüşmeleri sonrasında Merkez Bankası sunuşunu yapacak.

Sosyal Güvenlik Kurumuna da yazıyı yazdık, bunlardan da cevap bekliyoruz, inşallah, bütçe sonrası bunlardan da sunuş alacağız.

Sayıştaya yönelik ise, biliyorsunuz, Sayıştay altı ayda bir Plan ve Bütçe Komisyonumuz için bir rapor hazırlıyor ve bu raporları bize sunuyor, biz de sizlere bu raporları takdim ediyoruz.

Bir diğer husus, STK temsilcilerinin bütçe görüşmelerine katılımına yönelik. Değerli arkadaşlar, bugüne kadar hiçbir bütçe görüşmesine STK temsilcileri katılmamıştır. Nedeni řu: Çünkü hangi STK temsilcisini çağıracaksınız? Yüzlerce, binlerce STK temsilcimiz var, bir grubu çağırırsanız diğer grup rahatsız olacak; imkânlarımız da belli. Ama sizlerin de bildiği gibi bize gelen kanun tekliflerinde mutlaka ilgili sivil toplu kuruluşlarını, en geniş anlamıyla, biz Komisyonumuza davet ediyoruz ve bunların görüşlerini alıyoruz.

Yayın konusu, yine, bazı Komisyon üyelerimiz tarafından, daha doğrusu parti sözcüleriyle yapmış olduğum toplantıda gündeme getirilen bir husustu; buradaki görüşmelerin, salonun, online bir sistem yoluyla canlı olarak internetten izlenmesi ve yayın yoluyla dışarıya verilmesine yönelik bir talep söz konusuydu. Bununla ilgili olarak Meclis Başkanlığımız ve ilgili birimleriyle bir toplantı gerçekleştirdik ve ilgili birimler bunun mümkün olamayacağını bizlere ifade ettiler. Dolayısıyla, geçmişteki uygulamamız, yöntemimiz neyse bu şekilde bundan sonraki süreçte de devam edeceğiz.

Ben sunumunu yapmak üzere Cumhurbaşkanı Yardımcımıza söz vermeden önce, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımıza, Genel Sekreterimize ve tüm bu salonun iki hafta gibi kısa bir sürede bu hâle getirilmesinde emeği geçen tüm Türkiye Büyük Millet Meclisi personeline huzurlarınızda çok teşekkür etmek istiyorum. Gerçekten onların geceli gündüzlü gayretleri neticesinde bunu başardık. Bir kez daha Meclis Başkanımıza ve ilgili arkadaşlara şükranlarımı sunuyorum.

Evet, şimdi sunumunu yapmak üzere Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Fuat Oktay Bey'e söz veriyorum.

Buyurun efendim.

IV.- SUNUMLAR

*1.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın, 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/280) hakkında sunumu (**)*

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

** (1/280), (1/281) esas numaralı Kanun Teklifleri tutanađa eklidir.

Sunuma başlamadan önce, biraz önce sizin de ifade ettiğiniz şekilde, Sayın Kuşoğlu'nun gündeme getirdiği konuda bir açıklama da ben yapmak istiyorum.

Bütçe, her zaman olduğu gibi yine süresi içerisinde teslim edilmiştir. Sizin de ifade ettiğiniz, yine 17 Ekim 2020 21.54'te ekleriyle birlikte teslim edilmiştir. Sonraki süreç, tabii, Meclisimizin kendi içerisindeki süreçtir.

Bir de bütçenin sahibinin olmadığıyla ilgili bir ifade kullanıldı. Bütçenin sahibi Sayın Cumhurbaşkanımızın bizatihi kendisidir, fonksiyonel anlamda da zaten Strateji ve Bütçe Başkanlığıdır, sahipleri de buradadır.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri, değerli basın mensupları; sizleri öncelikle şahsım ve Sayın Cumhurbaşkanımız adına sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi, 17 Ekim 2020 tarihinde, Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. Bugün ise millî iradenin tecellîgâhı Türkiye Büyük Millet Meclisinde, 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerine başlamış bulunuyoruz. Bütçe görüşmelerinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri; bütçe görüşmelerini, yürütme organının vizyonunu ortaya koyduğumuz ve milletimize hesap verdiğimiz bir mecra olarak görüyoruz ve bunu da her fırsatta ve hemen hemen her yıl tekrar ediyoruz, bunu da gönülden, yürekten ifade ediyoruz.

Kalkınma hedeflerimiz, istikrarımız ve ülkemizin refahını artırma gayretlerimizin temel dayanağını birlikte oluşturuyoruz. Kabinemizin yapacağı icraatların yol haritası olan bütçe teklifimizi siz değerli milletvekillerimizle ne kadar iyi istişare eder, tartışır ve geliştirecek o derece büyük kazanımlar elde edeceğimize yine yürekten inanıyoruz.

2021 bütçesi, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişimizin ardından hazırladığımız 3'üncü bütçe olma özelliğini taşımakta ve sistemin getirdiği hız ve dinamizmden beslenmektedir. 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin temel misyonu, tüm dünyayı etkisi altına Covid-19 salgını sebebiyle siyasi ve ekonomik bakımdan küresel bir yeniden yapılanma sürecinde bulunduğumuz şu dönemde, Türkiye ekonomisinin yoluna çok daha güçlenerek devam etmesini sağlamaktır.

Temel hareket noktası, salgının etkisiyle yeniden şekillenen küresel dünya düzeninde ülkemizin hak ettiği yeri almasıdır. 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ve 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifleri; salgın, tüm dünyada hayatı, üretimi ve ulaşımı durdurmuşken, hem kendi kendine yeten hem de dost ülkelerin imdadına yetişen Türkiye'nin bütçesidir. 2021 bütçesi, salgına rağmen, bir taraftan esnafımızın ve işçilerimizin emeklerinin karşılığını alabilecekleri, bir taraftan da sanayinin ve iş dünyasının çarklarını aksamadan döndürebilecekleri bir temele sahiptir.

2021 bütçesi, dünyanın en güçlü sayılan ülkeleri paniğe kapılıp çoğu faaliyetlerini durdurmuş, içine kapanmış, maske savaşları derdine düşmüşken, şehir hastanelerinden otoyollara, fabrikalardan barajlara kadar pek çok eseri hizmete açmaya devam eden dirayetli Hükümetimizin bütçesidir.

2021 bütçesi, en büyük ekonomiler derinden etkilenirken, OECD ve Avrupa Birliği ortalamalarından pozitif ayrılarak güçlü şekilde toparlanmaya başlayan Türkiye'nin bütçesidir.

2021 bütçesi salgına, karşı halk sağlığını korumaya verdiğimiz önemin yanında, oluşan risklere karşı ekonomimizin bağımsızlığını güçlendirmeye de imkân tanıyan özellikler taşımaktadır.

Türkiye'nin salgının önlenmesinde ve can kaybının sınırlandırılmasında dünyada örnek alınan bir konuma gelmesi, 83 milyon olarak hepimizin ortak başarısıdır.

Savunma sanayisindeki şahlanışımızdan sağlığa yerli solunum cihazı üretmemize hem de en acil ve en hızlı şekilde -ihtiyacımız olduğu anda, o hız ve esneklikte- bu cihazı üretiyor olmamıza ve Covid-19 salgınına derman olacak aşı çalışmalarımıza kadar kazanmış olduğumuz kabiliyet hepimizindir.

Jeopolitik olarak kriz ve çatışma alanlarına çok yakın olmamıza rağmen, bölgesinde güvenli bir liman olarak dimdik ayakta durmamızı da yine birlik ve beraberliğimize borçluyuz.

2021 bütçesi, 81 vilayet, toplumumuzun her kesiminin ve her bir ferdinin bütçesidir. Bütçemiz, ülkemizin bütünlüğü, milletimizin birliği ve devletimizin gücünü yeni normalde daha da yükseğe taşıyacak şekilde planlanmıştır.

Sağlıktan eğitime, güvenlikten ulaştırmaya ve sanayiden ekonomiye kadar her alanda, Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, somut ve dinamik politikaları bütçemiz temelinde birer birer uygulamaya geçirmeye devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; sunuş planımda önce küresel ekonomi ve Türkiye ekonomisi üzerinde genel bir değerlendirme yapacak ve ardından da 2021 yılı bütçe öngörülerine değineceğim.

Sunuşum, küresel ekonomik görünüm, Türkiye ekonomisinde genel görünüm, kamu maliyesinde bugüne kadarki kazanımlar, Covid-19 salgınına yönelik ekonomik tedbirler, Yeni Ekonomi Programı'ndaki temel politikalar ve bütçe öngörülerini.

2021 yılı bütçe öngörülerini ve bu kapsamda başlıklar olarak da 2019 yılı merkezî yönetim kesin hesabı, 2020 yılı merkezî yönetim bütçe gerçekleştirmeleri, 2021 yılı merkezî yönetim bütçesi ve gelir politikaları ve uygulamaları bölümlerinden oluşacaktır.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; bütçemizi, Covid-19 salgınının gölgesinde küresel ekonomik aktivitenin baskılandığı, bununla birlikte gelişmekte olan ülkelerde toparlanma sinyallerinin olduğu bir ortamda Meclisimize sunmaktayız.

Bildiğiniz üzere, 2020 yılında küresel ekonomi açısından birçok aşağı yönlü risk hâlâ varlığı sürdürüyorken, salgına karşı alınan tedbirler neticesinde üretim ve talepte küresel ölçekte eşi benzeri görülmemiş gerilemeler kaydedilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri, İtalya, İspanya, İngiltere gibi büyük ekonomiler başta olmak üzere salgının hızla yayılması sağlık sistemlerinin üzerinde baskıya yol açmış, sağlık personelinin vakalara yetişmekte zorlandığı, kimi ülkelerde yetişemediği, hastaların teşhis bile konulamadan sedyelerde, sokaklarda hayatını kaybettiği görüntülerin hafızalara kazındığı trajik olaylara şahit olunmuştur.

Salgının etkisiyle küresel büyümeye ilişkin tahminler de yine aşağı yönlü güncellenmiştir. Uluslararası Para Fonunun 2020 Ekim Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'na göre, 2020 yılında dünya ekonomisinin yüzde 4,4 oranında daralması beklenmektedir. Bu oran, dünya ekonomisinde 2009 küresel krizinden bu yana görülen en derin daralmaya işaret etmektedir. Dünya ekonomisinin 2021 yılında ise yüzde 5,2 oranında büyümesi beklenmektedir.

Salgın nedeniyle oldukça büyük ekonomik teşvik paketleri uygulamaya koyan gelişmiş ülkeler ekonomilerini hem para hem maliye politikalarıyla desteklemeye çalışmaktadırlar. Alınan tüm tedbirlere rağmen 2020 yılının özellikle ikinci çeyreğinde gelişmiş ekonomiler önemli ölçüde daralmış, işsizlik oranlarında büyük sıçramalar görülmüştür.

Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'na göre gelişmiş ülkelerin 2020 yılında yüzde 5,8 daralacağı, 2021 yılında ise yüzde 3,9 büyüyeceği tahmin edilmektedir. Rapora göre, Amerika Birleşik Devletleri ve Avro Bölgesi'nin 2020 yılında sırasıyla yüzde 4,3 ve yüzde 8,3 daralması; 2021 yılında ise yine sırasıyla yüzde 3,1 ve yüzde 5,2 büyümesi beklenmektedir.

Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; gelişmekte olan ekonomilerde ise zayıflayan dış talep, bozulan güven göstergeleri ve artan korumacılık eğilimleri nedeniyle 2019 yılında büyümenin yüzde 3,7 ile geçtiğimiz on yılın en kötü performansını sergilediği göze çarpmaktadır. Büyümenin, bu ülkelerde 2020 yılında da kötü performans sergilemesi ve yüzde 3,3 daralması beklenmektedir.

Alınan önlemlerle küresel ekonominin toparlanması ve gelişmiş ülkelerin para politikasındaki gevşeme eğiliminin devam etmesinin, önümüzdeki dönemde gelişmekte olan ekonomilere yönelik sermaye akımlarını destekleyeceği ve ertelenmiş talebi canlandıracağı değerlendirilmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; korumacı politikalarındaki artış uluslararası ticareti baskılayan en önemli etkenlerden birisidir. Özellikle Amerika-Çin arasında artan ticaret geriliminin olumsuz etkileri, küresel ticaret hacmindeki artışı ciddi oranda sınırlandırmaktadır.

Bu gelişmeler çerçevesinde 2018 yılında yüzde 3,9 oranında genişleyen ticaret hacmi, 2019 yılında yalnızca yüzde 1 seviyesinde artış göstermiştir. Salgın nedeniyle alınan kısıtlama kararlarının, küresel ticaret hacminin 2020 yılında yüzde 10,4 ile radikal bir şekilde daralmasına sebep olması beklenmektedir.

Salgının yayılmasıyla başta tıbbi malzeme ve yiyecek olmak üzere, hayati önemi haiz materyalin elde edilmesinde yaşanan zorluklar, küresel tedarik zincirinin zayıf yönünü açığa çıkarmıştır. Bu durum küresel ticari ilişkilerin yeniden kurgulanması gerekliliğini ortaya koyarken aynı zamanda gelişmekte olan ülkeler için önemli fırsatları da beraberinde getirmektedir. Dünya ticaret hacminin 2021 yılında toparlanarak yüzde 8,3 oranında artması beklenmektedir. Ancak küresel aktörler arasında yaşanan ticaret savaşları ve jeopolitik gerginliklerin artması küresel ticaret üzerinde önemli bir risk teşkil etmektedir. Buna ilaveten kısa vadede Amerika'daki seçimler de dünya ticareti ve ekonomisi üzerinden belirsizlik oluşturmayı sürdürmektedir bugün itibarıyla.

Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; salgın nedeniyle ilk etapta çalışma hayatında yaşanabilecek bir depremin önüne geçmek amacıyla hükümetler çeşitli tedbirler almıştır. Ancak salgın istihdam piyasası üzerinde kısa ve uzun vadede riskler oluşturmaya devam etmektedir.

Küresel ölçekte işsizlik oranı alınan tedbirlerin etkisiyle sınırlı artış göstermiştir ancak özellikle sosyal temas gerektiren dolayısıyla tedbirlerden son derece etkilenen hizmet sektöründe çalışanlar, düşük nitelikli, kayıt dışı ve düşük ücretli çalışanlar ile kadınlar en olumsuz etkilenen grup olmuştur.

Küresel ekonominin karşı karşıya kaldığı en önemli risk, salgının uzaması, yeniden yükselmesi ve tedavi imkânlarının yaygın kullanımının gecikmesidir.

Salgın nedeniyle ekonomik aktivitede yaşanan durgunluk gelirler yönüyle, sağlık harcamaları ve uygulamaya konulan tedbirler ise giderler yönüyle ülkelerin kamu maliyesi üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Artan borç yükü kamu maliyesinde sürdürülebilirliğe ilişkin endişeleri de yine beraberinde getirmektedir.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; küresel ekonomiye ilişkin genel değerlendirmeleri ve küresel eğilimlerin ülkemize olası etkilerini sizlere aktardıktan sonra Türkiye ekonomisine ilişkin gelişmeleri de paylaşmak istiyorum.

Türkiye ekonomisi “yeniden dengelenme” süreciyle birlikte 2019 yılında kırılğanlıkları azaltma yönünde önemli mesafe almış, 2019’un son çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 6,4 oranında güçlü bir büyüme performansı yakalamıştır. Özel tüketim ve kamu tüketiminin güçlü desteğiyle ekonomimiz 2020 yılının ilk çeyreğinde yıllık yüzde 4,4 oranında büyümüştür. Bu gelişmelere rağmen, mart ayından itibaren görülmeye başlanan ve nisan ayında etkisi belirginleşen Covid-19 salgını hayatın tüm alanlarında olduğu gibi ekonomide de kuralları değiştirmiştir.

Salgın tüm dünya ekonomilerinde olduğu gibi Türkiye ekonomisinde de şok etkisi yaratmış; sosyal hayatı etkileyen kısıtlayıcı tedbirler, kısmi karantina uygulamaları, firmaların daha düşük kapasiteyle çalışmalarına yol açan çeşitli önlemler kademeli ve ölçülü biçimde uygulamaya konulmuşsa da iç talep ve üretim olumsuz yönde etkilenmiştir.

Başta, en büyük ticaret ortağımız olan Avrupa Birliğinin ekonomik durgunluğa girmesinin etkisiyle dış talepteki daralma ve turizm gelirlerindeki düşüş, salgının Türkiye ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerinin belirginleşmesine sebep olmuştur. Bu gelişmeler ışığında Türkiye ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde yüzde 9,9 oranında daralmıştır. Daralma oranımız aynı dönemde yüzde 14,1 daralma yaşayan AB ve yüzde 10,9 daralma yaşayan OECD ortalamasının altında kalmıştır. Yine birinci çeyrekteki büyüme oranımız da diğer ülkelerle çok ciddi anlamda, pozitif anlamda bir ayrışma oluşturmuştur.

Uygulamaya koyduğumuz normalleşme planıyla ekonomideki toparlanma eğilimi haziran ayından itibaren güçlenmiştir. Salgının zirve yaptığı dönemde uygulanmaya başlanan genişlemeci ekonomi politikaları ağustos ayıyla birlikte kademeli olarak terkedilmeye başlanmış ve “yeni dengelenme” süreci aşamasına geçilmiştir. Üçüncü çeyreğe ilişkin öncü veriler ikinci çeyrekteki daralmanın ardından “V” tipi güçlü bir toparlanmaya işaret etmektedir. Böylelikle, ekonominin 2020 yılında yüzde 0,3 oranında büyüme kaydetmesi beklenmektedir. Bunun için de Hükümet olarak elimizden gelen tüm gayreti sonuna kadar sarf ediyoruz.

2021 yılında büyümenin yurt içi ve yurt dışı talep arasında dengeli bir görünüm sergilemesi beklenmekte ve ekonomimizin yüzde 5,8 oranında büyümesi hedeflenmektedir. Salgının kontrol altına alınmasına bağlı olarak belirsizliklerdeki azalmanın, finansal koşulların istikrara kavuşmasının ve buna bağlı olarak yatırımcı güvenindeki iyileşmenin ve ertelenmiş tüketim harcamalarının yurt içi talebe katkı vereceği değerlendirilmektedir.

İstihdamdaki artışın etkisiyle özel tüketimin iç talebidesteklemesi, mal ve hizmet ihracatındaki artışın güçlü olması ve ithalattaki artışın görece sınırlı kalmasıyla net ihracatın büyümeye yeniden pozitif katkı yapması öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2019 yılında yaşanan dengelenme sürecinin doğal sonucu olarak ekonomi soğuma evresine girmiş, bu gelişmeden iş gücü piyasası göstergeleri olumsuz etkilenmiştir. 2019 yılında bir önceki yıla göre iş gücünün katılım oranı 0,2 puan, istihdam oranı ise 1,7 puan gerilemiş ve bunun neticesinde işsizlik oranı artmıştır. Salgının piyasalarda yarattığı durgunluk etkisi sebebiyle gerileyen iş gücüne katılım oranı işsizlik oranının da düşmesine sebep olmuş, 2020 yılı Nisan ayında işsizlik oranı yüzde 12,8 olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı Haziran ayında başlayan normalleşme süreciyle birlikte iş gücüne katılım toparlanmış ancak istihdam artışının aynı hızla iyileşememesi sebebiyle temmuz döneminde işsizlik oranı yüzde 13,4 olarak gerçekleşmiştir. Yılın geri kalanında ekonomik aktivitedeki toparlanmaya bağlı olarak iş gücüne katılımın ve istihdamın iyileşmesi öngörülmektedir. Yeni Ekonomi Programı, 2021 ve 2023 dönemini kapsayan bu program dönemi boyunca istihdamın yıllık ortalama 1 milyon 336 bin kişi artması ve işsizlik oranının kademeli olarak gerileyerek 2023 yılında yüzde 10,9 seviyesine gerilemesi beklenmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2018 yılı Ekim ayında yüzde 25,2 seviyesine kadar yükselen enflasyon oranı kararlılıkla uyguladığımız politikalar neticesinde Türk lirasının istikrarlı görünüm kazanmasının, ılımlı seyreden talep koşullarının, işlenmemiş gıda ve ithalat fiyatlarının ve enflasyon beklentilerindeki iyileşmenin katkısıyla 2019 yılı Eylül ve Ekim aylarında tek haneli seviyelere gerilemiş, 2019 yıl sonunda ise YEP tahmininin altında yüzde 11,8 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tüketici enflasyonunda kaydedilen düşüş eğilimi 2020 yılı ilk çeyreğinde ortaya çıkan Covid-19 salgını nedeniyle sekteye uğramıştır. Özellikle salgın kaynaklı birim maliyet artışları ve döviz kuru gelişmeleri fiyatlara yansımıştır. Bu çerçevede, yıllık tüketici enflasyon oranı 2020 yılı Eylül ayında yüzde 11,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Yeni Ekonomi Programı çerçevesinde enflasyonun kalıcı biçimde tek haneli seviyelere düşürülmesine yönelik çalışmalar, ilgili tüm kurumların eş güdümüyle yürütülmeye devam edilmektedir.

Mal ve hizmet piyasalarında rekabet ve verimliliği artıracak, gıda fiyatlarındaki yapışkanlıkları giderecek ve tüketici enflasyonunda kur geçişkenliğini azaltacak önlemler hayata geçirilmektedir. Atılan bu adımlarla enflasyonla mücadelede önemli sonuçlar almayı ve tüketici enflasyon oranını 2021 yılında yüzde 8, 2022 yılında yüzde 6 ve 2023 yılında ise yüzde 4,9 seviyesine düşürmeyi hedefliyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2019 yılında rekor seviyede gerçekleşen ihracatımız 2020 yılının ilk aylarında pozitif görünümünü korumuştur. Mart ayından itibaren en büyük ihracat pazarımız olan AB ekonomisindeki talep daralması ve karantina önlemleri ihracatımızı olumsuz etkilese de ekonomilerde normalleşme sürecinin başladığı haziran ayıyla birlikte ihracatımız da hızla toparlanmaya başlamıştır. Eylül ayında ihracatımız salgın öncesi seviyelerini de aşarak 2020 yılının en yüksek ihracat değerine ve tüm yıllar içerisinde de en yüksek eylül ayı ihracat seviyesine ulaşmıştır. Böylece, 2020 yılında üçüncü çeyreğinde ihracat ikinci çeyreğe göre yüzde 34 oranında artış göstermiştir. Altın hariç bakıldığında ise eylül ayında ihracatın ithalatı karşılama oranının yüzde 90,9 gibi oldukça yüksek bir seviyeye çıktığı görülmektedir. İhracatın yılın son çeyreğinde de bu artışı sürdürerek 2020 yılında 165,9 milyar dolar, program dönemi sonunda ise 214 milyar dolar olarak gerçekleşmesini öngörüyoruz.

Covid-19 salgınından en fazla etkilenen sektörlerden biri malumunuz olduğu üzere turizm sektörü olmuştur. Bu kapsamda 2019 yılında yüzde 18,3 oranında artış gösteren seyahat gelirleri 2020 yılının ilk sekiz ayında zayıf bir görünüm sergilemiştir. Bununla birlikte seyahat gelirlerinin salgın sonrasında kademeli olarak toparlanacağını öngörüyoruz. Özellikle dünyadaki diğer ülkelere kıyasladığımızda bu toparlanmanın çok daha hızlı olacağını öngörüyoruz.

Sağlık, gastronomi, festival, kültür ve spor gibi alternatif turizm alanlarında geliştirilecek stratejilerin de etkisiyle 2023 yılında seyahat gelirlerinin 35 milyar dolara yükselmesini bekliyoruz.

Geçtiğimiz yıl, 2001 yılından beri ilk defa fazla veren cari işlemler dengesindeki bu eğilim, özellikle Covid-19 salgınının hizmetler dengesi üzerindeki etkisi ve yüksek düzeydeki altın ithalatıyla birlikte nisan ayından itibaren negatife dönmüştür. Salgına yönelik küresel belirsizliklerin devam etmesi nedeniyle cari işlemler açığının 2020 yılında 24,4 milyar dolar olarak gerçekleşmesini bekliyoruz. Küresel ekonomideki normalleşmenin ihracat ve turizmi desteklemesi ve altın talebindeki normalleşmeyle cari açığın 2021 yılında ılımlı seyretmesini öngörüyoruz.

Diğer taraftan ülkemizin yüksek katma değerli üretimini artırmasına ve bilgiye dayalı sürdürülebilir büyüme eğilimini devam ettirmesine önem vermekteyiz. Yeni normalde yapısal değişime uğrayan küresel tedarik zincirinde ülkemizin uluslararası rekabetçiliğinin artırılması, yurt içi üretim kapasitesinin yükseltilerek ithalata olan bağımlılığın azaltılması ve turizm sektörünün artan önemiyle birlikte cari açığın kalıcı olarak düşürülmesini hedeflemekteyiz.

Öte yandan, Karadeniz'deki doğal gaz keşfi kaynaklı olarak yeni doğalgaz kontratlarında fiyatların daha rekabetçi yapılması ve 2023 yılında yerli doğal gazın kullanılacak olması cari dengemizin uzun vadede kalıcı şekilde iyileşmesine önemli katkı yapacaktır. Bu doğrultuda cari işlemler dengesinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranının 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla yüzde 1,9 ve yine yüzde 0,7 olarak açık vereceği, program dönemi sonunda ise sınırlı fazlaya döneceği tahmin edilmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; küresel finansal koşulların gelişmekte olan ülkeler açısından elverişsiz olduğu 2020 yılında finansal piyasalarımızda oynaklığın arttığı gözlemlenmiştir. Covid-19 salgını kaynaklı küresel belirsizliklerin ve risk iştahındaki dalgalanmaların finansal piyasaların işleyişini ve finansal varlık fiyatlamalarını olumsuz etkilemesinin önüne geçmek amacıyla ilgili tüm kurumlarımız tarafından gerekli önlemler gecikmeksizin alınmıştır.

Ayrıca, ekonomik aktivitenin bu zorlu süreçte desteklenmesine yönelik kredi kanallarının açık tutulması ve firmalara nakit akışının kesintisiz sürdürülmesi sağlanmıştır. Bununla birlikte, gerek finansal istikrar gerekse ekonomik büyüme açısından kilit bir role sahip olan bankacılık sektörümüz bu süreçte iyi bir sınav vermiştir. Son dönemdeki zorlu şartlara rağmen bankalarımız, güçlü sermaye yapısını ve aktif kalitesini korumayı başarmıştır. Bu süreçte, sektöre ihtiyaç duyduğu gerek likidite imkanları sağlanarak gerekse düzenlemelerle esneklikler getirilerek destek olunmuştur. Yeni ekonomi programımızla finansal sektörün geliştirilmesi, dinamizm kazanması ve sağlıklı biçimde ülkemizin kalkınmasına katkı yapması için ihtiyaç duyulan adımları atmaya devam ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; şimdi de sizlere merkezî yönetim bütçemize yönelik gelişmelere ve temel büyüklüklere geçmeden önce, kamu maliyesine yönelik bugüne kadar elde ettiğimiz kazanımları aktarmak istiyorum.

Hükümetimizin bugüne kadar kamu maliyesi alanındaki en önemli kazanımlarından biri faiz ödemelerinin bütçe içindeki payını azaltmak olmuştur. 2002 yılında faiz harcamalarının bütçe giderleri içerisindeki payı yüzde 43,2 iken 2021 yılı bütçesinde bu oranın yüzde 13,3 seviyesinde kalması öngörülmektedir.

Uyguladığımız kamu mali disiplini sayesinde son on sekiz yılda kamu borç stoku oldukça düşük seviyelere çekilirken önemli altyapı projeleri hayata geçirilmiş ve eğitim, sağlık ve sosyal refah alanlarında önemli kazanımlar elde edilmiştir. Nitekim son on sekiz yılda faize değil kamusal hizmete ayırdığımız kaynak sayesinde inşa ettiğimiz güçlü sağlık altyapısı salgın döneminde diğer ülkelerde gördüğümüz acı tabloların ülkemizde yaşanmasını engellemiştir.

Diğer yandan, vergi gelirleri ile faiz giderleri karşılaştırıldığında da yine benzer bir tablo söz konusudur. 2002 yılında toplanan her 100 liralık verginin 85,7 lirası faiz harcamalarına gitmekteydi. 2021 yılı bütçesinde ise her 100 liralık verginin sadece 19,5 lirasının faiz harcamalarına ayrılacağı tahmin edilmektedir. 2020 yılı gelir performansımızın tüm olumsuz şartlara rağmen beklentilerimizin üzerinde gerçekleşmesini öngörüyoruz.

2019'un son döneminde ekonomide yakaladığımız güçlü seyrin katkısıyla gelir performansımızda önemli bir ivmelenme yaşanmaktaydı. 2020 yılı ocak ve şubat aylarında vergi gelirlerimiz bir önceki yılın aynı dönemine göre ortalama yüzde 22,9 oranında artmıştı. Ancak Covid-19 salgını nedeniyle mart, nisan ve mayıs aylarında vergi gelirleri ortalama yüzde 5,6 oranında azalmıştır. Bununla birlikte 2020 yılı Ocak-Eylül döneminde vergi gelirleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 19,3 oranında artmıştır. Vergi gelirlerinin yıl sonunda ise yıllık yüzde 17,3 oranında artarak 790,7 milyar TL olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Diğer yandan, Hükümetlerimiz döneminde sağlanan mali disiplin ve basiretli politikalar sayesinde kamu borcunu bir risk unsuru olmaktan çıkarmış durumdayız. Stratejik ölçütlere dayalı borçlanma politikalarımız sayesinde borç stokumuzun kompozisyonunda ve vade yapısında kayda değer bir iyileşme meydana gelmiştir.

2002 yılında 9,4 ay olan iç borçlanmanın ortalama vadesi 2020 yılı Eylül ayında 32 ay olmuştur. Hazine iç borçlanma faizleri 2002 yılında yüzde 62,7 seviyesinden 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla yüzde 10 seviyelerine kadar gerilemiştir. 2001 yılında AB tanımlı borç stokunun gayrisafi yurt içi hasılasına oranı yüzde 75,5 seviyesinde iken 2020 yılı ikinci çeyreği itibarıyla yüzde 39,4 seviyesindedir.

2021-2023 döneminde de mali disipline bağlı kalarak kalıcı gelir kaynakları ile kamu gelirlerinin kalitesini ve vergi tahsilatında etkinliği artıracamız. Vergide adalet ve eşitlik ilkelerini pekiştirerek, vergi mevzuatının sadeleştirilmesine, etkin olmayan istisna, muafiyet ve indirimlerin gözden geçirilmesine ve kademeli olarak kaldırılmasına devam edeceğiz. Kayıt dışılıkla mücadeleyi kararlı bir şekilde sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; konuşmamın bu bölümünde Covid-19 salgınına yönelik ekonomik tedbirlerden bahsetmek istiyorum.

Küresel ekonomiyi her alanda etkileyen salgın sürecini ülkemizin en az hasarla atlatabilmesi için gereken tüm tedbirleri hızlı ve etkili bir şekilde aldık, almaya devam ediyoruz.

Salgının etkilerini görmeye başladığımız mart ayında açıkladığımız Ekonomik İstikrar Kalkanı Paketi'yle başta istihdam ve üretimi destekleyen adımları hayata geçirdik. İlerleyen süreçte ihtiyaç görülen tüm alanları kapsayacak şekilde genişleyen desteklerimiz ihtiyaç sahibi ailelere nakit desteğinden en düşük emekli aylığının 1.500 lira olmasına kadar, sektörel vergi teşvik ve ertelemelerinden krediye ulaşma imkânlarına kadar artarak devam etmiştir. Bu süreçte gelir politikası araçlarını da etkin olarak kullandık. Bu kapsamda 29,4 milyar TL vergi ödemesini ve 40 milyar TL sosyal güvenlik prim ödemelerini ertelerek işletmeleri destekledik.

Covid-19 salgınının ekonomideki olumsuz etkilerini azaltmak için sektör odaklı birçok mal ve hizmetin KDV oranlarında ve iş yeri kira stopaj oranında indirim yaptık. Kredi Garanti Fonu limitini artırarak teminat sıkıntısı yaşayan işletmelerin finansmana erişimini sağladık. Vatandaşlara, esnaf ve firmalara hazine destekli Kredi Garanti Fonu ile 306 milyar Türk Liralık kredi paketleri oluşturduk ve bu kapsamda Eylül 2020 itibarıyla toplamda 267,4 milyar TL kredi ödemesi yaptık. Aylık geliri 5 bin TL'nin altında olan 8 milyona yakın vatandaşımıza 47,5 milyar TL bireysel ihtiyaç desteği verdik. 787 bin esnafımıza 29,9 milyar TL'ye yakın esnaf destek finansmanı tahsis ettik. 198 bin işletmemize 143 milyar TL işe devam finansmanı kullandırdık. 122 milyar TL tutarında kurumsal ve bireysel kredinin ertelemeğini sağladık.

Salgının istihdam üzerindeki etkilerini en aza indirebilmek amacıyla çalışma ve sosyal yaşama ilişkin olarak; kısa çalışma ödeneğinden daha fazla işletmemizin ve çalışanımızın faydalanabilmesi için yararlanma koşullarını esnettik. Çalışanlara yönelik sözleşme fesih yasağını getirdik ve bu kapsamda kısa çalışma ödeneği ve işsizlik sigortasından yararlanamayıp ücretsiz izne çıkarılanlar için nakdi ücret desteği verilmesini sağladık. Normalleşme döneminde ekonominin güçlü bir şekilde toparlanmasına hazırlık olarak "Normalleşme Desteği" vermeye başladık. Bu kapsamda iş yerlerinde haftalık normal çalışma sürelerine dönülmesini teşvik ettik. Kısa çalışma ödeneğinden yararlanma süresinin ve fesih yasağının uzatılmasına ilişkin düzenleme yaptık.

Salgından en çok etkilenen sektörlerden turizm sektörünü desteklemek için ise; seyahat acenteleri ve seyahat rehberlerinin desteklenmesini ve konaklama tesisleri için kredi programlarının uygulanmasını sağladık. Güvenli Turizm Sertifikasyon Programı'nı ve turizm faaliyetlerinin yeniden başlatılmasıyla ilgili düzenlemeleri uygulamaya koyduk. Turizm amaçlı kullanılan işletmelerin kira ve kullanım haklarına ilişkin ödemelerin sürelerini altı ay erteledik.

Diğer yandan, sağlık ile ilgili olarak ise; yeni hastanelerin açılması, test merkezleri, yerel aşı ve ilaç çalışmaları ve solunum cihazı üretimi yapılmasına ilişkin destekler verdik.

Eylül 2020 itibarıyla Covid-19 salgını kapsamında ekonomiyi desteklemek amacıyla atılan adımların büyüklüğü kredi ertelemeleri hariç 371,7 milyar TL'ye ulaşmıştır. Covid-19 ile mücadelede "Sosyal Koruma Kalkanı" çerçevesinde; 6,2 milyar TL "Sosyal Destek Programı" kapsamında ödeme, 18,7 milyar TL "Kısa Çalışma" kapsamında ödeme, 4,4 milyar TL "Nakdi Ücret Desteği", 3,6 milyar TL işsizlik ödemesi yaptık. Ekonomik ve Sosyal Koruma Kalkanı Paketlerinin yanı sıra, yatırımlarımıza açılışlarımıza tüm hızımızla devam ettik. Bir taraftan salgınla başarılı bir mücadele verirken bir taraftan da durmadık, dev eserleri hizmete açtık. Kırk beş günde tamamlayıp kullanıma sunduğumuz çok amaçlı acil durum hastaneleri dâhil olmak üzere 28 yeni hastane, 498 kilometre bölünmüş yol ve 221 köprü ve 52 hidroelektrik santrali marttan bu yana ülkemize kazandırdığımız yani Covid-19 salgınının en şiddetli olduğu dönemde ülkemize kazandırdığımız yatırımların sadece birkaç örneğidir.

Salgınla mücadelede Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin de yanında olduk. KKTC'de ilk vakanın görüldüğü tahmin edilen tarihin hemen akabinde Kuzey Kıbrıs'a 72 milyon liralık finansal destek sağladık, ardından Covid Destek Paketi kapsamında 66 milyon liralık hibeyi daha aktardık. 2,3 milyar tutarındaki 2020 Yılı İktisadi ve Mali İşbirliği Anlaşması kapsamında Lefkoşa'ya modern cihazlarla donatılmış 100 yataklı acil durum hastanesi yapımını da yine iki ay gibi kısa bir süre içerisinde tamamlamak üzereyiz. Salgın tedbirleri çerçevesinde uzaktan eğitim programımız EBA'yı uyumlandırma sürecini de tamamlayarak KKTC EBA olarak Kıbrıs Türkü kardeşlerimizin kullanımına açtık.

156 ülke ve 8 uluslararası kuruluşa ilaç, solunum cihazı ve maske dâhil kişisel koruyucu ekipmandan oluşan tıbbi yardım malzemeleri gönderdik.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bütçe büyüklüklerine geçmeden önce son olarak 2021-2023 dönemine ilişkin politikaları ve öngörülerini ortaya koymak istiyorum.

Bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oran olarak 2020 yıl sonunda yüzde 4,9 seviyesinde gerçekleşmesini öngörmekteyiz. Salgın dönemine özgü bu geçici bozulmanın uygulanmakta olan normalleşme adımları ile kurumsallaşan tasarruf anlayışımıza uygun olarak programın ilk yılında ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. 2021-2023 döneminde bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının sırasıyla yüzde 4,3, yüzde 3,9 ve yüzde 3,5 seviyelerinde gerçekleşmesini hedefliyoruz.

Bütçe dengesinin öngörülen hedefler çerçevesinde AB tanımlı genel yönetim borç stokunun millî gelire oranının da 2021 yılında yüzde 40,8 seviyesinde gerçekleşmesi ve dönem sonu olan 2023 yılında ise yüzde 41,8 seviyesinde kalması hedeflenmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; konuşmamın bu bölümünde 2019 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ne ilişkin bazı büyüklükleri sizinle paylaşmak istiyorum.

2019 yılında bütçe giderleri 1 trilyon 27 milyon TL, bütçe gelirleri 875 milyar 280 milyon TL, bütçe açığı 124 milyar 747 milyon TL, faiz dışı açık 24 milyar 808 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında 124,7 milyar TL olarak gerçekleşen merkezî yönetim bütçe açığı başlangıçta öngörülen açığın 44,1 milyar TL üzerinde; yılsonu gerçekleşme tahmininin ise 255 milyon TL altında gerçekleşmiştir.

2020 yılı merkezî yönetim bütçe gerçekleştirmelerine ilişkin yıl sonu beklentimiz ise 2020 yılında merkezî yönetim bütçe giderlerinin 1 trilyon 212,3 milyar, merkezî yönetim bütçe gelirlerinin 973 milyar 129 milyon, bütçe açığının 239 milyar 168 milyon, faiz dışı açığın 101 milyar 768 milyon TL olarak gerçekleşeceğini tahmin ediyoruz.

2020 yılı yıl sonu bütçe açığının 239,2 milyar TL'yle bütçe başlangıç hedefinin 100,3 milyar TL üzerinde gerçekleşeceğini tahmin ediyoruz. Bu açığın millî gelire oranının ise yüzde 4,9 olacağını öngörüyoruz.

Bütçe giderlerinin detaylarına bakacak olursak, 2020 yılındapersonel giderlerinin 291 milyar, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderlerinin 48,5 milyar, mal ve hizmet alımı giderlerinin 105,7 milyar, cari transferlerin 500,2 milyar, sermaye giderlerinin 86,7 milyar, sermaye transferlerinin 10,9 milyar, borç verme giderlerinin 31,9 milyar, faiz giderlerinin 137,4 milyar olarak gerçekleşmesini bekliyoruz. 2020 yılında vergi gelirlerinin ise yaklaşık 790,7 milyar, vergi dışı gelirlerin ise yaklaşık 182,4 milyar TL olacağını öngörüyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; şimdi de sizlere 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi hakkında bilgi vermek istiyorum. 2021 yılı bütçemizi, konuşmamın önceki bölümlerinde sizlerle paylaştığım yeni ekonomi programı kapsamında açıklanan ekonomik, mali ve sosyal hedeflerle uyumlu olacak şekilde hazırladık.

2021 yılı bütçemizde; bütçe giderleri 1 trilyon 346,1 milyar, faiz hariç giderler 1 trilyon 166,6 milyar, bütçe gelirleri 1 trilyon 101,1 milyar, vergi gelirleri 922,7 milyar, bütçe açığı 245 milyar TL olarak öngörülmüştür.

2021 yılı bütçe ödenekleri 2020 yılına göre yüzde 22,9 artmaktadır. Bu artış yaklaşık 250,7 milyar TL'ye tekabül etmektedir.

Temel harcama kalemleri ile yüksek artış olan harcama kalemleri ise şu şekildedir: Sermaye giderleri 2020 yılına göre yüzde 83,3 oranında artarak 56,6 milyar liradan 103,7 milyar TL'ye yükselmiştir. Başta kamu sermayeli kuruluşlara yapılan sermaye transferleri olmak üzere borç verme giderleri 2020 yılına göre yüzde 40,2 oranında artarak 27,1 milyar TL'den 38 milyar TL'ye yükselmiştir.

Personel giderleri ve sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri ile personel giderlerini karşılama ödeneğinin toplam bütçe giderleri içindeki payı yüzde 28,6'dır. Kamu personel giderleri enflasyon hedefleri ile kamuda istihdam edilecek yeni personel alımı kapsamında bir önceki yıla göre yüzde 15,3 oranında artarak 385 milyar 10 milyon TL'ye yükselmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan transferler 2020 yılına göre yüzde 18,7 oranında artarak 259,7 milyar TL'ye yükselmiştir.

Gelirden ayrılan payların toplam bütçe giderleri içindeki payı yüzde 10,4'tür. Gelirlerdeki artış nedeniyle gelirden ayrılan paylar 2020 yılı ödeneklerine göre yüzde 16,7 oranında artarak 140 milyar 631 milyon TL'ye yükselmiştir.

2021 yılı bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı ise şöyledir: Personel giderleri 326,6 milyar, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri 54,5 milyar, mal ve hizmet alım giderleri 89,1 milyar, cari transferler 536 milyar, sermaye giderleri 103,7 milyar, sermaye transferleri 8,8 milyar, borç verme giderleri 38 milyar, yedek ödenekler 9,9 milyar, faiz giderleri 179,5 milyar TL.

2021 yılında merkezî yönetim bütçe giderlerinin 2020 yılı gerçekleşme tahminine göre yüzde 13,2 artışla 1 trilyon 101,1 milyar TL, vergi gelirlerinin yüzde 16,7 oranında artarak 922 milyar 744 milyon TL, vergi dışı gelirlerin ise 178 milyar 402 milyon TL'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir.

2021 yılında vergi gelirlerinin alt kalemlerini de şu şekilde tahmin etmekteyiz: Gelir vergisi 195,3 milyar, kurumlar vergisi 105,2 milyar, özel tüketim vergisi 213,7 milyar, dâhilde alınan KDV 70,6 milyar, ithalatta alınan KDV 194,9 milyar, motorlu taşıtlar vergisi 18,5 milyar, BSMV 28,5 milyar, damga vergisi 23,8 milyar, harçlar 34,4 milyar, diğer vergiler 37,9 milyar ve vergi dışı gelirler 178,4 milyar TL.

Sayın Başkan, değerli üyeler; makroekonomik dengelenme çerçevesinde elde edilen kazanımların korunması ve geliştirilmesi, üretim ve verimlilik odaklı sürdürülebilir büyüme ile adaletli paylaşımın kalıcı olarak tesisi ve Covid-19 salgınının ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerinin giderilmesi 2021 yılı bütçesinin temel amacıdır.

Bütçenin sağlam ve sürdürülebilir gelirlere dayanması, toplanan gelirlerin ise vatandaşlarımıza hizmeti esas alan bir anlayışla kullanılması en temel önceliğimiz olacaktır.

Mali yönetim alanında gerçekleştirdiğimiz reformlara ilave bir adım olarak 2021 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi'ni performans esaslı program bütçeye göre hazırladık. Performans esaslı program bütçeyle birlikte kamu hizmetleri ile kaynak tahsisleri arasında güçlü bir bağ kuran, toplumun beklentilerini ön plana çıkaran, mali saydamlık ve hesap verebilirliğe katkı sağlayan bir bütçeyi Türkiye Büyük Millet Meclisine sunduk. Böylece modern bütçeleme yaklaşımlarıyla uyumlu şekilde ulaşılmak istenen hedefler ile kamu hizmetlerine ayrılan kaynakları ilişkilendirerek çıktık ve sonuç odaklı bir yaklaşım ortaya koyuyoruz.

2021 yılı bütçesinde yatırımlara özel önem veriyoruz. Artan yatırım bütçemiz ile Yeni Ekonomi Programı hedefleri doğrultusunda üretim, istihdam ve ülke refahını artırıcı projelere öncelik vererek yenilikçi ve rekabetçi üretimi destekleyeceğiz.

Tarımsal sulama, eğitim, sağlık, sanayi altyapısı, AR-GE ve yenilikçilik ile lojistik ve ulaştırma altyapısı gibi kalkınma planında ön plana çıkan alanlarda büyük bir ivme yakalayacağız. Bu amaçla DSİ'nin sulama sektörü yatırımlarını 3,6 milyar TL'den 8,9 milyar TL'ye artırarak 2,5 katına yükseltiyoruz.

Millî Eğitim Bakanlığı yatırım bütçesini ise tekli eğitime geçiş ve okul öncesi eğitim hedefimiz, okullardaki deprem güçlendirme faaliyetleri ve meslek liselerinin atölye altyapısı gibi özel önem verdiğimiz alanlar için 5,8 milyar TL'den 11,3 milyar TL'ye çıkartıyoruz.

Sağlık Bakanlığı ve üniversitelerin sağlık sektörü yatırımlarını toplam 11,6 milyar TL'den 20,1 milyar TL'ye artırıyoruz.

2020 yılında 204 milyar TL olan OSB ve KSS altyapı yatırımları için ayırdığımız kaynağı 2021 yılında 1 milyar 124 milyon TL artırarak 5,5 katına yükseltiyoruz.

Aynı şekilde TÜBİTAK TARAL için tahsis edilen AR-GE bütçesini 2 kat artırarak 2,2 milyar TL'ye yükseltiyoruz.

Demir yolu ve kent içi ulaştırma yatırımlarını önceliklendirerek Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının toplam sermaye giderleri ödeneğini 15,2 milyar TL'ye çıkartıyoruz.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; bu çerçevede eğitime ayırdığımız kaynağı 2021 yılında 211,4 milyar liraya çıkartıyoruz. Böylelikle bütçe giderlerinin yaklaşık yüzde 15,7'sini tek başına eğitime ayırıyoruz.

En temel kamu hizmetlerinden olan eğitim hizmetlerinin yaygın ve erişilebilir olması noktasında çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Ayırdığımız bu bütçeyle eğitimin her kademesinde fırsat eşitliğine dayalı ve teknoloji odaklı akademik becerilerle birlikte diğer gelişim alanlarını da dikkate alan bütüncül bir sistem oluşturmayı hedefliyoruz. Ayrıca öğretmenlerimizin mesleki gelişimlerini destekler nitelikteki çalışmalara bu yıl da devam ediyoruz.

Diğer taraftan, 2021 yılı bütçemizden öğrencilerimize doğrudan nakdî ve aynı olarak önemli destekler sağlamaya devam edeceğiz. Bu kapsamda tahsis edilen ödenek tutarı 30,1 milyar TL'dir. Bu çerçevede 2 milyon öğrencimizin faydalandığı burs ve öğrenim kredisi için 13,9 milyar lira; 1 milyon 256 bin öğrencimizin faydalandığı taşınmalı eğitim ve yemek yardım programı için 5,5 milyar lira; 411 bin engelli evladımızın faydalanacağı eğitim programları için yaklaşık 4,8 milyar lira; öğrencilerimize destekleme ve yetiştirme kursu çerçevesinde 1,9 milyar lira; pansiyonlarda barınan 328 bin öğrencimize barınma desteği olarak 1,3 milyar lira; ücretsiz kitap dağıtımını kapsamında 1 milyar lira destek; özel okul desteği kapsamında 891 milyon lira; üniversitelerde uygulanan harç desteği kapsamında 763 milyon lira destek verilecektir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; ruhen ve bedenen sağlıklı nesillerin yetişmesi için sağlık alanında harcamalarımızı artırdık ve 2021 yılında Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarına 78 milyar lira; Yükseköğretim kurumları Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezlerine 5,1 milyar lira kaynak ayırdık. Sağlık Bakanlığı ve yükseköğretim kurumları döner sermayeleri ile Sosyal Güvenlik Kurumundan yapılacak sağlık harcamaları da düşünüldüğünde sağlık alanına ilişkin ayrılan kaynak 238 milyar liraya ulaşacaktır. 2002 yılında yüzde 11,3 olan sağlık harcamalarının bütçe içerisindeki payını 2021 yılında yüzde 17,7'e çıkarıyoruz. Bu kapsamda 2021 yılında tedavi harcamaları için 123 milyar lira; ilaç harcamaları için 60 milyar lira; aile hekimliği için 11,4 milyar lira kaynak ayırdık.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2021 yılında özel sektörün yenilikçi ve üretken yatırımlarını da destekleyecek altyapı yatırımlarına kaynak ayırmaya devam edeceğiz. 2021 yılında merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki idarelere yatırımları için 103,7 milyar lira kaynak ayırdık. Hükümetlerimiz döneminde verdiğimiz önem doğrultusunda yerel yönetimlere bütçeden ayrılan kaynak miktarı da artırılmıştır. Bu kapsamda büyükşehir ve diğer belediyelerimiz ile il özel idarelerimize ayırdığımız kaynağı yüzde 17,3 artırarak 114,3 milyar lira seviyesine ulaştırıyoruz.

Hükümetlerimiz döneminde özel amaçlı bölgesel ve kırsal kalkınma projelerine önceki dönemlere göre çok yüksek kaynaklar ayırdık, ayırmaya devam ediyoruz. Köylerin altyapısını güçlendirmek amacıyla oluşturduğumuz KÖYDES projesi için 1,6 milyar lira; SUKAP projesi için 897 milyon lira.

2021 yılı bütçemizde sosyal harcamalar için ayırdığımız kaynak miktarını 81,2 milyar TL'ye çıkardık. Bu tutar, 2021 yılı bütçesinin yüzde 6'sına denk gelmektedir. Oysa 2002 yılında bu oran yüzde 1,3 ve ayırdığımız kaynak ise sadece 1,6 milyar liraydı.

2021 yılında, ödeme gücü olmayan vatandaşlarımızın sağlık giderlerini karşılamak amacıyla 16 milyar lira, 65 yaş üstü yaşlılarımıza, vatandaşlarımıza, bakıma ihtiyacı olan engelli vatandaşlarımız ve yakınlarına bağlanan aylıklar kapsamında 12,7 milyar lira, engelli vatandaşlarımızın evde bakımına destek amacıyla 10,6 milyar lira, yoksul ailelere elektrik tüketim desteği kapsamında 1,5 milyar lira, ekonomik yoksunluk içinde olan çocuk ve gençlerimizin aileleri yanında yetişmelerine imkân sağlayan sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için 2,1 milyar lira, engelli eğitim taşıma giderleri için 954 milyon lira, eşi vefat etmiş kadınlara yardım kapsamında 394 milyon lira, asker ailelerine yardım kapsamında 156 milyon lira, koruyucu aile modeli için yaklaşık 232 milyon lira kaynak ayırdık.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; 2021 yılında bütçemizden tarıma ayırdığımız kaynağı 42,4 milyar liraya çıkarıyoruz. Bu kapsamda, tarımsal destek programları için 22 milyar lira, tarım sektörü yatırım ödenekleri için 12,1 milyar lira, tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal KİT'lerin finansmanı ve ihracat destekleri için 8,3 milyar lira kaynak ayırıyoruz. Tarım sektörü yatırım ödeneklerini de önemli ölçüde artırıyoruz ve tarımsal sulama yatırımları 2020 yılında 3,7 milyar lira düzeyindeyken 2021 yılında bu rakamı 9 milyar liraya çıkarıyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; son iki yıl içinde önemli ölçüde artırdığımız reel sektör desteklerine 2021 yılında da devam ederek özel sektörle birlikte büyüme stratejimizi sürdürüyoruz. Bu kapsamda, reel kesim destekleri için bütçemizden 50,6 milyar lira kaynak ayırıyoruz. İşletmelerimiz tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenmesi gereken 27,7 milyar lira tutarındaki işveren primini üretim ve istihdamın desteklenmesi amacıyla yine bütçemizden karşılıyoruz.

Ekonomiyi canlandırmak için aldığımız tedbirler kapsamında, hazine destekli kefaletle sağlanan krediler için 2021 yılı bütçesinde 5,5 milyar lira kaynak ayırdık. Tarımsal işletmelerin ihtiyaç duyduğu kredilere verdiğimiz faiz destek tutarını yaklaşık yüzde 30,5 oranında artırarak 5,5 milyar liraya çıkarıyoruz. İhracatçımızın rekabetçi gücünü artırmak amacıyla bütçeden ihracat destekleri kapsamında 4,1 milyar lira harcamayı hedefliyoruz. 2021 yılında bu amaçla Halk Bankası aracılığıyla kullanacağımız esnaf kredileri için faiz desteği olarak 3,8 milyar lira kaynak ayırdık. Küçük ve orta ölçekli işletmelerimizin desteklenmesi amacıyla KOSGEB bütçesine 1,6 milyar lira kaynak ayırıyoruz.

Ülkemizde sanayinin gelişmesi ve üretim kapasitesinin artırılması amacıyla, 2021 yılı bütçesinden Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız aracılığıyla kullanılacak üzere, teşvik ödemeleri kapsamında 2 milyar liralık kaynak ayırdık.

Sayın Başkan, değerli üyeler; yurt içi tasarruf oranının artırılması Hükümetimizin ekonomi politikasının önemli bileşenlerinden biridir. Bu amaçla, 2013 yılı itibarıyla geçiş yaptığımız bireysel emeklilik sisteminde, doğrudan devlet katkısı sistemi kapsamında bütçeden aktarılacak devlet katkısı tutarının 5,8 milyar liraya ulaşmasını öngörüyoruz. Böylece, 2021 yılı sonunda bütçeden karşılanan toplam devlet katkısı tutarı 31,4 milyar liraya ulaşmış olacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; iktidara geldiğimiz 2002 yılı sonundan bu yana kamu görevlilerimizin mali ve sosyal haklarında ciddi iyileşmeler sağladık, onların yaşam standartlarını yükselttik ve yükseltmeye de devam edeceğiz. 2002-2020 Ekim döneminde kamu görevlilerimizin aylık ve ücretlerinde enflasyonun oldukça üzerinde artış sağladık. Aile yardımı ödeneği dâhil en düşük memur maaşı 2002 Aralık ayında 392 TL iken 2020 Ekim ayında 4.188 TL'ye çıkarıldı; artış oranı yüzde 968'e ulaşmıştır. Aile yardımı ödeneği dâhil ortalama memur maaşı ise 2002 Aralık ayında 578 TL iken 2020 Ekim ayında 5.016 TL'ye çıkarıldı; artış oranı yüzde 768.

Sayın Başkan, değerli üyeler; kamu harcamalarının sürekli ve sağlıklı gelir kaynaklarıyla karşılanması amacı kapsamında, kamu gelir politikalarını, ülkemizin ekonomik ve sosyal alandaki hedef ve önceliklerini de gözeterek bir yaklaşımla belirlemekte ve uygulamaya koymaktayız.

2020 yılı sonunda bütçe ve vergi gelirlerinin yılın başında hedeflenen seviyenin üzerine çıkacağını, toparlanmanın 2021 yılında da güçlenerek devam etmesini ve bu durumun bütçe gelirlerine olumlu yönde yansımaları bekliyoruz. 2021 yılında vergi gelirlerinin 2020 yılına göre yüzde 16,7 oranında artarak 922,7 milyar lira, vergi dışı gelirlerin ise yüzde 2,2 oranında azalarak 178,4 milyar lira seviyesinde olmasını öngörmekteyiz. Toplam bütçe gelirlerinin ise yüzde 13,2 oranında artarak 1 trilyon 101 milyar lirayı aşacağını tahmin ediyoruz. Vergi gelirlerinin millî gelir içindeki payının 2020 yılı seviyesinde olacağı, toplam gelirlerin millî gelir içindeki payının ise yüzde 19,5

olarak gerçekleştirildiğini öngörmekteyiz. 2021 yılında bütçe gelirleriyle ilgili mevzuatta öngörülen düzenlemeler dışında herhangi bir vergi oran veya miktar artışı öngörülmemiştir. Kurumlar vergisinde ise geçici süreli 2 puan artırımlı vergi oranı uygulama süresini 2021 yılıyla birlikte sona erdirmekteyiz.

Bütçe gelirlerinin beklentiyle uyumlu olarak hedefin üzerinde gerçekleşmesi durumunda oluşacak mali alan, mali disiplinin güçlendirilmesi bakımından daha hızlı yol alınmasında önemli katkı sağlayacaktır.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; özetle, 2021 yılı merkezi yönetim bütçesi Covid-19 salgınının dünya genelinde tüm ekonomileri derinden etkilediği bir konjonktürde hazırlanmıştır. Küresel ekonomiye ilişkin belirsizliklerin arttığı, risk iştahında dalgalanmaların yaşandığı, ekonomik aktivitenin ve ticaretin baskı altında kaldığı bu süreçte Hükümet olarak zamanında aldığımız tedbirlerle ekonomimizi korumayı başardık. Bununla birlikte, Yeni Ekonomi Programı'mızda çerçevesini çizdiğimiz stratejik reformlar ve politikalarla da ekonomimizin makroşoklara karşı direncini artırmayı hedefledik. Bu çerçevede, vatandaş odaklı bir icraat bütçesi olarak hazırladığımız 2021 yılı bütçemizi ülkemizin kalkınma hedeflerine ulaşma ve vatandaşlarımızın refahını artırma yönündeki çalışmalarımızın bir halkası olarak takdirlerinize sunuyoruz.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin getirdiği avantajları en etkin biçimde kullanarak bütçeden milletimiz için en güzel sonuçları, çıktıları sağlayacağız. Son on sekiz yılda olduğu gibi bütçenin uygulanmasında mali disiplinden taviz vermeyeceğiz.

Sözlerime son verirken 2021 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ve 2019 yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifleri'nin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, çalışmalarımız boyunca sağladığı perspektif, liderlik ve destek nedeniyle Sayın Cumhurbaşkanımıza, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Strateji ve Bütçe Başkanlığımız başta olmak üzere bu bütçe teklifinin oluşturulmasına katkıda bulunan tüm bakanlıklarımıza, bağlı ilgili, ilişkili tüm kamu kurum ve kuruluşlarımıza yürekten teşekkür ediyorum.

Komisyon süresince yapacağınız yoğun çalışmalar ve vereceğiniz katkılar için de şimdiden sizlere şükranlarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Fuat Oktay Bey'e kapsamlı sunuşları için teşekkür ediyorum. Ayrıca, bütçenin hazırlanmasında emeği geçen Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığımıza, Hazine ve Maliye Bakanlığımıza ve tüm ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına, ilgili bürokratlara huzurlarınızda çok teşekkür etmek istiyorum.

2021 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ve 2019 yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi ile Sayıştay raporlarının geneli üzerindeki görüşmeler 27/10/2020 Salı günü saat 10.00'da başlayacaktır.

Hepinize çok teşekkür ediyorum, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.07